



EEN MYCOLOGISCHE SURPRISE IN SINTERKLAASTIJD: *GALERINA SIMILIS*, NIEUW VOOR NEDERLAND

Luciën Rommelaars

Beilerstroom 14, 5032 ER Tilburg, e-mail: l.rommelaars@home.nl

Rommelaars, L. 2013. Mycological surprise: *Galerina similis*, new in The Netherlands. *Coolia* 56(4): 186–188.

A small fungus in a surprising biotope: *Galerina similis* Kühner, on the moss-covered roof of the woodshed of the author. With description and photographs.

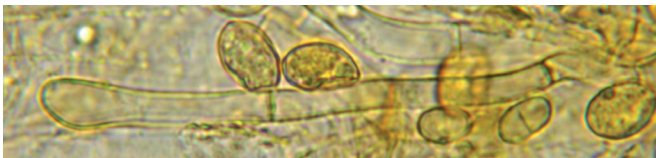
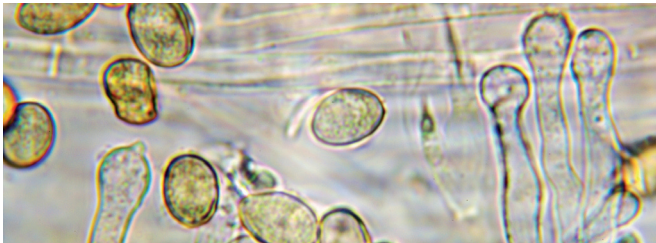
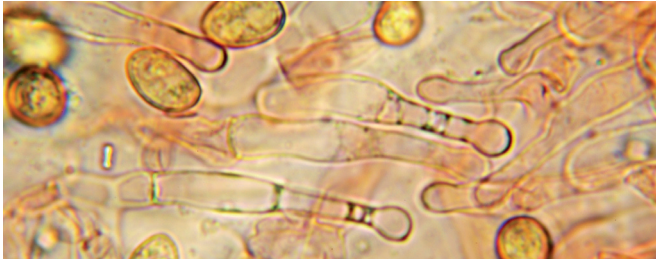
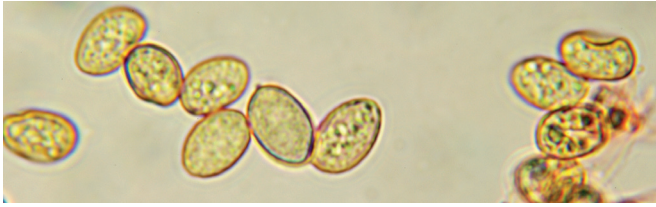
Waarom ik die woensdagmiddag op 27 november naar mijn schuur wandelde, ben ik alweer vergeten. Het was in ieder geval een zonnige middag en mijn oog viel op een paar paddenstoeltjes die op het bemoste pannendak van het houthok groeiden. De kussentjes van *Grimmia pulvinata* (Muisjesmos) worden altijd al in de gaten gehouden, omdat er jaarlijks *Octospora musci-muralis* (Muurmosschijfje) op voorkomt, maar nu stonden er zowaar heuse paddenstoeltjes met een steel, een hoedje en lamellen. Het was meteen duidelijk dat het *Galerina*'s (Mosklokjes) waren. Vaak laat ik die gewoon links liggen, omdat er al zoveel ander materiaal onderzocht moet worden.

Maar ja, nu stonden ze op het dak van mijn eigen houthok en dat is toch wel een bijzonder biotoop: Als de zon schijnt snel kurkdroog en 's zomers gloeiend heet, maar na een regenbui weer snel verzadigd van het vocht. Dit jaar was het dak ook al geteisterd door behoorlijke nachtvorsten. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en dit was een mooie gelegenheid om mijn fotostatief nu eens niet dicht bij de grond, maar juist in de hoogte uit te proberen. Die test heeft het statief glansrijk doorstaan. En wat gefotografeerd wordt, moet natuurlijk ook gede-termineerd worden. De vier vruchtlichamen, waarvan eentje al duidelijk zijn beste tijd had gehad, werden verzameld voor onderzoek. Ik had geluk, want gespen en pleurocystiden ont-



Figuur 1. *Galerina similis*: op het bemoste dak van de houtopslag. (Foto's: Luciën Rommelaars)





Figuur 2. *Galerina similis*: van boven naar onder: sporen, cheilocystiden, caulocystiden en pileocystiden. (Foto's: Luciën Rommelaars)

braken en de cheilocystiden waren meestal duidelijk geknopt aan de top (clavaat tot lecythiform). Met “Studies in *Galerina*” van André de Haan & Ruben Walleyen zou determinatie dus vlotjes moeten verlopen. Dat bleek anders uit te pakken. *Galerina clavata* (Groot mosklokje) kwam nog het dichtst in de buurt van het materiaal dat ik bestudeerd had, maar de sporen van het Groot mosklokje zijn veel groter en ook de doorsnede van de toppen van de cheilocystiden is gemiddeld veel groter bij deze soort. Ik probeerde in de oude vertrouwde Moser, maar ook in “Pilze der Schweiz” en “Nordic Macromycetes” een match te vinden met het materiaal dat ik in handen had. Dit bleek telkens een doodlopende weg. Al mijn hoop was nu gevestigd op “Funga Nordica”. Ik had dit determineerhandboek net een paar weken in huis en moest nog een beetje wennen aan het gebruik van dit inmiddels uit 2 boeken bestaande werk. In feite werkte de Galerinasleutel hetzelfde als

in het werk van onze zuiderburen. Al snel kwam ik bij de groep die gespen en pleurocystiden ontbeerde. Er was één verschil: in deze groep was nu ook *Galerina similis* te vinden. De microscopische gegevens die Funga Nordica gaf bleken wonderwel fantastisch te kloppen. Zelfs de biotoopomschrijving kwam met enige fantasie wel overeen met mijn bemost pannendak: ‘On litter and on moss-covered logs and stones, in deciduous woods with *Alnus*, *Betula* or *Fagus*; autumn; very rare in temperate, arctic, alpine zone’.

Het is duidelijk dat dit mosklokje extreme omstandigheden moet kunnen verdragen. Dit klopt natuurlijk met het minibiotop in mijn tuin. Vervolgens bleek er nauwelijks informatie op het internet te vinden over deze ogenschijnlijk in heel Europa zeldzame soort. Een Italiaanse website gaf een beschrijving met zowel macro- als microfoto's. Ook deze gege-



Beschrijving *Galerina similis* Kühner;

voorgestelde Nederlandse naam: Ingedeuksporig mosklokje

Hoed convex met een doorsnede tot 15 mm; oranjebruin en doorschijnend gestreept. De hoedrand is vaak iets lichter geelbruin; hygrofaan.

Lamellen okergeel en ver uiteen met 1 tot 3 kortere tussenplaatjes; breed aangehecht. De steel is aan de basis oranjebruin, maar wordt naar de top geleidelijk lichter geelbruin. Vrijwel de hele steel is wit berijpt of bedekt met kleine witte vezeltjes. Lengte tot 20 mm en de doorsnede is tot 2 mm.

Gespen ontbreken in alle delen. Basidiën zijn 4-sporig: $37\text{--}40 \times 7\text{--}8 \mu\text{m}$. Sporen relatief lichtgeel gekleurd en glad tot vrijwel glad; $8,5\text{--}11,5 \times 6\text{--}8 \mu\text{m}$. $Q \pm 1,3\text{--}1,6$; niet of nauwelijks dextrinoïd; ze worden hooguit wat intenser geel, maar niet roodbruin. Regelmatig vind je wat frommelige, ietwat ingedeukte sporen. Deze 'ingedeukte' sporen vind je overal, ook op hoed en steel. Pleurocystiden ontbreken. Cheilocystiden zijn meestal lecythiform en heel soms kunnen ze vertakt zijn. De top van de cystiden kan ook clavaat verbreed zijn. De basis van de cystiden is nauwelijks buikig en relatief smal. Afmetingen tot $50 \times 6 \mu\text{m}$. De geknopte top heeft een doorsnede tot $5 \mu\text{m}$. In het lameltrama zijn kleine vierkante kristalletjes aanwezig. Caulocystiden zijn over de volledige lengte van de steel aanwezig. Ze zijn hetzelfde als de lamelcystiden, maar doorgaans wat forser: soms $> 75 \times 8,5 \mu\text{m}$. Pileipellis is een cutis bestaande uit zwaar geïncrusteerde gelige hyfen. Schaars aanwezig zijn cilindrische pileocystiden met afgeronde tot licht clavate top: $65 \times 5 \mu\text{m}$.

vens kwamen overeen met wat ik gezien had. Ik stuurde één mooi vruchtlichaam naar Jac Gelderblom ter controle. Al snel bevestigde Jac dat mijn determinatie correct was.

Discussie: Door het ontbreken van pleurocystiden en gespen zijn er slechts een vijftal dubbelgangers. *Galerina stordalii* (Vals mosklokje) heeft echter wel gespen aan de basis van de basidiën en zou hoofdzakelijk tussen sphagnum groeien. *Galerina clavata* (Groot mosklokje) heeft veel grotere sporen. *Galerina subclavata* (Tweesporig mosklokje) heeft tweesporige basidiën. *Galerina graminea* (Grasmosklokje) groeit liever op grazige plaatsen en bij deze soort zijn de sporen veel smaller. In "Funga Nordica" wordt nog een andere soort genoemd die nog niet in Nederland gevonden is: *Galerina arctica*. Deze soort heeft langere sporen dan *Galerina similis*.

Voorgestelde Nederlandse naam: Ingedeuksporig mosklokje.

Dank aan Jac Gelderblom voor de controle van deze vondst en het kritisch doorlezen van dit artikel.

Literatuur

- Knudsen, H. & Vesterholt, J. (eds) 2012. Funga Nordica: Agaricoid, Boletoid, Clavarioid, Cyphelloid and Gasteroid genera. Nordsvamp, Copenhagen.
- Horak, E. 2005. Röhrlinge und Blätterpilze in Europa. 6. auflage, Elsevier GmbH, München.
- Haan, A. de & Walley, R. 2002. Studies in *Galerina*. *Galerinae Flandriae* (1). *Fungi non Delineati* 23: 1–66. Edizioni Candusso.
- Haan, A. de & Walley, R. 2009. Studies in *Galerina*. *Galerinae Flandriae* (3). *Fungi non Delineati* 46: 1–81. Edizioni Candusso.

